

**KRÍZISSEL KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK AZ EFOTTRA ÉS SZINRE LÁTOGATÓ FIATALOK
KÖRÉBEN**

EGY KVANTITATÍV KUTATÁS EREDMÉNYEI

Arnold Petra – Szabó Ákos

2018.01.31.

Tartalom

A kutatás célja.....	3
A kutatás módszere	3
A minta jellemzői	3
Eredmények	4
A krízisben lévő ember jellemzői	4
A környezet krízisben való érintettsége	5
A fesztiválra látogató fiatalok krízisben való érintettsége.....	7
A segítségkérés krízishelyzetben - segélyszolgálatok ismertsége.....	8
A segítségkérés preferált csatornái, lehetőségei.....	9
Telefonos segélyszolgálatok megítélése.....	11
Összegzés	13
Kérdőív	15

A kutatás célja

A kutatás célja annak vizsgálata, mennyire jellemző az, hogy az EFOTT és SZIN fesztiválokra látogató fiatalok vagy környezetükben élők krízisbe kerülnek, jellemzően milyen problémák miatt kerülnek krízishelyzetbe, illetve, hogy mennyire ismerik azokat a lehetőségeket, ahova krízishelyzetben fordulni lehet.

A kutatás módszere

Az adatfelvétel 2017 nyarán történt két hazai fesztiválon az EFOTT-on és a SZIN-en. A kutatásban való részvétel névtelen és önkéntes volt. A kérdőívet önkéntesen töltötték ki a fiatalok. Mintavétel nem történt, a lekérdezés nem az összes látogatót érintette. Azok a fiatalok töltötték ki a kérdőívet, akik a „CSBO sátorhoz” látogattak. Szignifikancia vizsgálatot nem végeztünk, tekintve, hogy nem reprezentatív mintáról van szó. Így az eredmények csak a megkérdezettekre vonatkoznak.

A kérdőívben következőképpen definiáltuk a krízis kifejezést. *„Az egyén kénytelen a lélektani egyensúlyát veszélyeztető körülményekkel szembenézni, a probléma mindennél fontosabbá válik számára, azonban a fennálló helyzetet szokásos problémamegoldó eszközeivel sem megoldani, sem elkerülni nem tudja.”*

Amiatt adtunk definíciót a krízisre vonatkozóan, mert azt feltételeztük, hogy a krízis kifejezést nagyon heterogén módon lehet értelmezni, s fontos volt a kutatásban, hogy mindenki hasonló módon asszociáljon a krízisre, mikor a kérdésekre válaszol.

Az eredményeket összesítetten mutatjuk be, azaz nem elemezzük a két fesztivál szerint külön-külön, tekintettel arra, hogy a kutatásnak nem volt célja annak vizsgálata, hogy melyik fesztiválon fordulnak elő inkább olyan fiatalok, akiknek krízishelyezettel kapcsolatos tapasztalataik vannak.

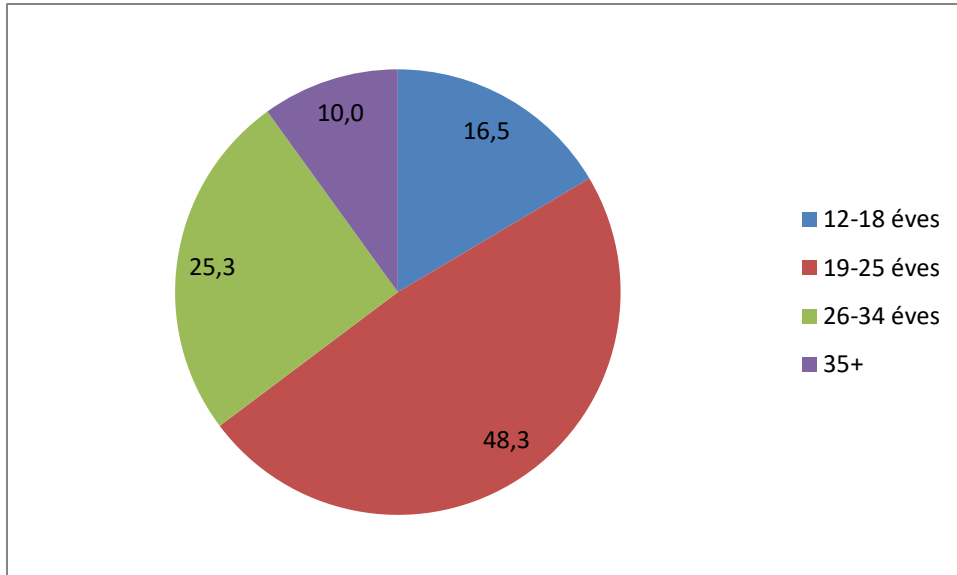
A minta jellemzői

Összesen 267 fő töltötte ki a kérdőívet. Azonban 4 fő kérdőívét töröltük, mert nem vették komolyan a kutatásban való részvételt. A mintába így végül 263 fő került. 148 fő a SZIN-ről és 115 fő az EFOTT-ról.

Valamivel több lány (56,1%) vállalkozott a kérdőív kitöltésére, mint fiú (43,9%). A kérdőívet kitöltők átlagéletkora 24,9. A legfiatalabb kutatásban résztvevő 12 éves, a legidősebb 67 éves

volt. Az alábbi diagramon is látható, hogy legnagyobb arányban a 19-25 éves korosztály, legkisebb arányban pedig a 35 évesnél idősebb korosztály töltötte ki a kérdőívet.

1. ábra A minta kor szerinti megoszlása (N=261, %)

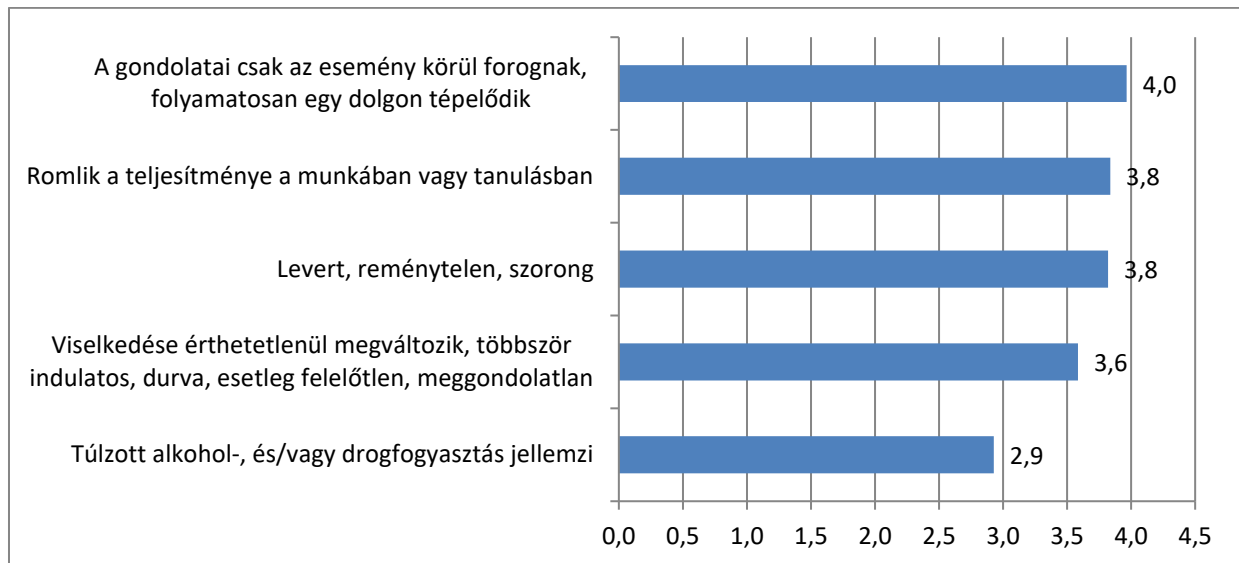


Eredmények

A krízisben lévő ember jellemzői

A fesztiválra látogató fiatalok jellemzően úgy gondolják, hogy a krízisben lévő ember „gondolatai csak az esemény körül forognak, folyamatosan egy dolgon tépelődik”: a válaszadók átlagosan ötfokoztú skálán 4-esre értékelték ezt az állítást. A kérdezettek jellemzően úgy gondolják, hogy a krízisben lévő ember a munka és tanulás terén romló teljesítményt mutat valamint jellemzően levert, reménytelen és szorong. (Átlagosan 3,8-ra értékelték az ezzel kapcsolatos állításokat.) Kevésbé, de a közepesnél még mindig jobban jellemző a megkérdezettek szerint, hogy a krízishelyzetben lévő egyén viselkedése megváltozik és többször indulatos, durva. Legkevésbé a drog és alkoholfogyasztással azonosították a megkérdezett fiatalok a krízise került embert.

2. ábra A krízisben lévő ember jellemzői – az egyes állításokra öt fokozatú skálán adott értékek átlaga, ahol 1-es azt jelenti, hogy egyáltalán nem, 5-ös hogy nagyon jellemző (N=263)

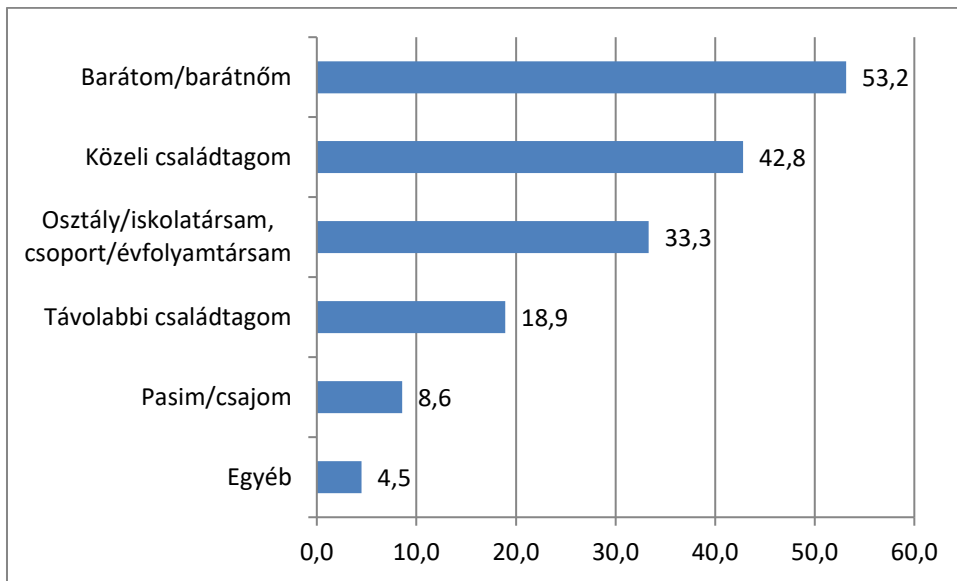


A környezet krízisben való érintettsége

A fesztiválra látogató fiatalok jelentős részének – a megkérdezettek 84,4%-ának – a környezetében van olyan személy, aki krízisen esett át. Azok körében, akinek a környezetében van személy, legnagyobb arányban barát, barátnővel fordult elő – a válaszadók 53,2%-ának barátnője, barátja krízisen esett át. A válaszadók valamivel kevesebb mint fele válaszolt úgy, hogy családtagja, harmada, hogy iskola-, csoporttársa élt már meg krízishelyzetet. A válaszadó fiatalok ötöde esetében távolabbi családtaggal történt meg a krízis. A válaszadók kevesebb mint 10%-a a pasim, csajom és egyéb kategóriát jelölte meg. (Az egyéb kategóriában kollégát, ismerőst írtak, vagy olyan válaszadó is előfordult, aki ezen a területen dolgozik, így a kliensei közül kerültek ki a krízishelyzetbe került személyek).

A lányok (87,1%) inkább ismernek olyan személyt, aki krízisen esett át, mint a fiúk (80,9%). A korrallal növekszik annak esélye, hogy a fesztivál látogató ismerjen krízisen átesett személyt.

3. ábra Közvetlen környezetben krízisen átesett személyek aránya a SZIN-re és EFOTT-ra látogató fiatalok körében (N=222, %)



A fiatalok környezetében krízisen érintett személyeknél legnagyobb arányban párkapcsolati problémák váltották ki a krízishelyzetet. A kérdezettek harmada említette, hogy munkahelyi, tanulási nehézségek, vagy „egy számodra fontos személy elvesztése” miatt kerültek krízishelyzetbe a környezetükben élő személyek. Súlyos betegséget, illetve az életben bekövetkező nagy változást a válaszoló fiatalok kevesebb mint negyede jelölte meg, mint krízist kiváltó okot. Egyéb okot a fiatalok 10%-a említett. Leggyakrabban a családi okot említették, előfordult még addikció, anyagi, lakhatási problémák, másság felvállalása, stresszes élet.

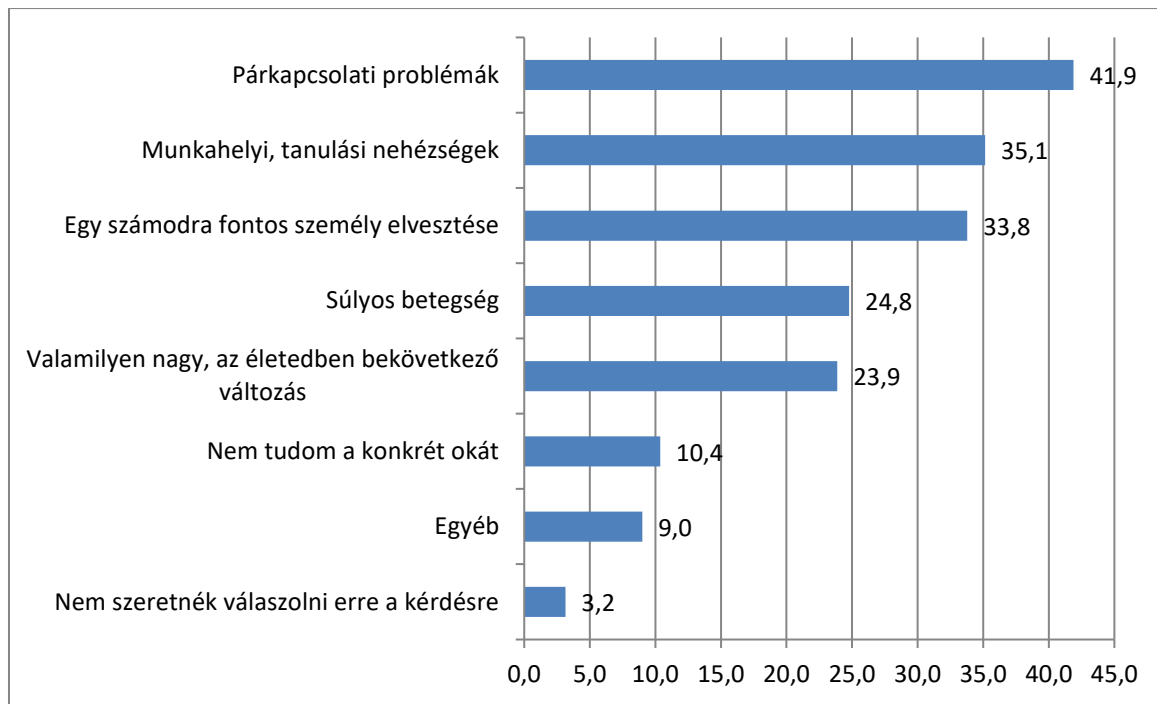
A megkérdezettek környezetében a lányok inkább munkahelyi, tanulási nehézségek, súlyos betegség, fontos személye elvesztése, a fiúk inkább párkapcsolati problémák, életben bekövetkező nagy változás miatt kerültek krízishelyzetbe.

A párkapcsolati problémák 19-25 éves korosztályt érinti nagyobb arányban, a munkahelyi, tanulási nehézségek, súlyos betegség a 18 évesnél idősebb korosztályt, egy fontos személy elvesztése a 35 évesnél idősebbeket, a nagy változás pedig a 25 évesnél idősebbek körében fordul elő nagyobb valószínűséggel.

A válaszolók tizede nem tudja a konkrét okát (a fiúkra ez inkább jellemző, mint a lányokra, illetve a 12-18 éves korosztályra), hogy miért került a környezetében élő személy

krízishelyzetbe (csak azt tudja, hogy krízisen esett át). A kérdezettek 3,2%-a nem akart válaszolni erre a kérdésre jellemzően fiúk és 19-25 évesek.

4. ábra Krízishelyzetet kiváltó okok aránya a kérdezettek környezetében a SZIN-re és EFOTT-ra látogató fiatalok válaszai alapján (N=222, %)



A fesztiválra látogató fiatalok krízisben való érintettsége

A mintába került fiatalok tizede, nem akart válaszolni arra a kérdésre, hogy „Voltál-e már krízisben az életed során?” Ez is a téma érzékenységét jelzi. Azok, akik válaszoltak a kérdésre, kb. fele-fele arányban oszlanak meg az „igen”-nel (50,2%) és „nem”-el (49,8%) válaszolók.

A lányok (51,9%) valamelyest nagyobb arányban voltak krízisben, mint a fiúk (47,6%). A lányok (11,6%) inkább nem akartak válaszolni a kérdésre, mint a fiúk (8,8%), ami érdekes eredménynek mutatkozik, ugyanis a lányok jellemzően könnyebben beszélnek ki a lelki problémáikat. Az idősebb korosztály nagyobb eséllyel esett már át krízisen, mint a fiatalabbak.

Arra a kérdésre, hogy mi volt a krízishelyzet oka, csak kis arányban mondták, hogy nem tudják a konkrét okát (jellemzően 19-25 évesek és lányok), vagy nem akarnak a kérdésre válaszolni (nagyobb arányban 26-34 évesek és fiúk).

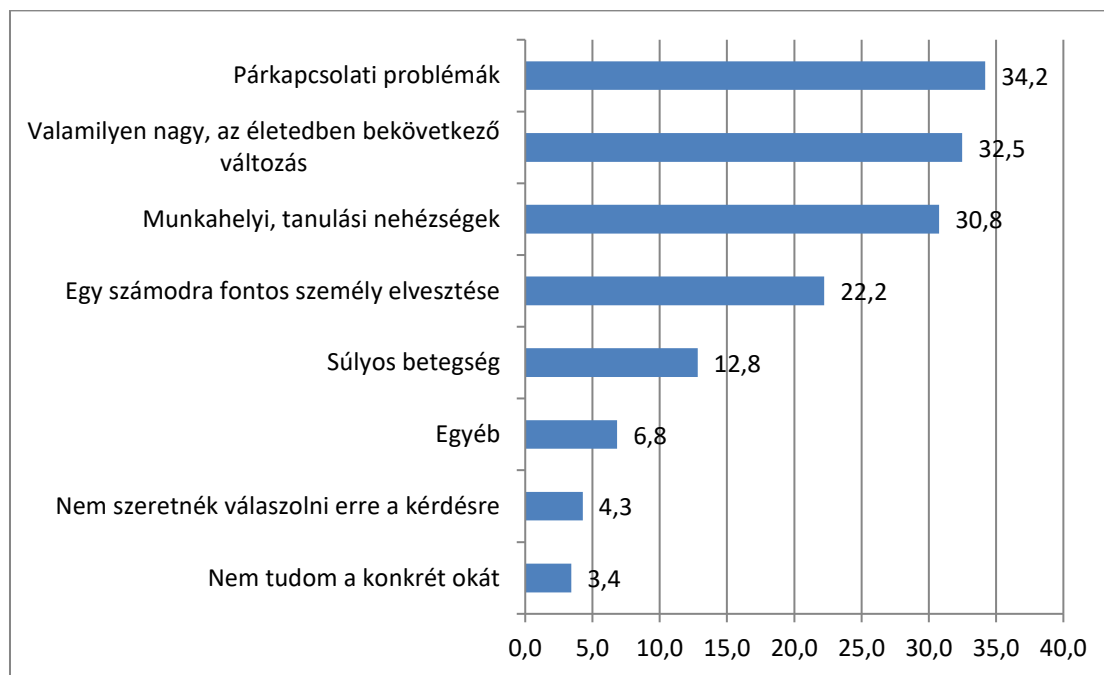
A kérdezettek harmada esetében párkapcsolati problémák, életben bekövetkező nagy változás, illetve munkahelyi, tanulási nehézségek váltották ki a krízishelyzetet. A mintába

került fiatalok ötöde egy fontos személy elvesztése, tizede pedig súlyos betegség miatt került krízishelyzetbe. A válaszadók 6,8%-a egyéb okok miatt esett át krízisen, amelyek a következők voltak: elmagányosodás, családi, anyagi problémák, depresszió, stressz.

A megkérdezettek környezetében a lányok inkább munkahelyi, tanulási nehézségek, súlyos betegség, fontos személye elvesztése, életben bekövetkező nagy változás, a fiúk inkább párkapcsolati problémák miatt kerültek krízishelyzetbe.

A párkapcsolati problémák, súlyos betegség, egy fontos személy elvesztése, nagy változás a 35 évesnél idősebbeket érinti nagyobb arányban, a munkahelyi, tanulási nehézségek 19-34 éveseket.

5. ábra Krízishelyzetet kiváltó okok aránya a SZIN-re és EFOTT-ra látogató fiatalok körében (N=117, %)



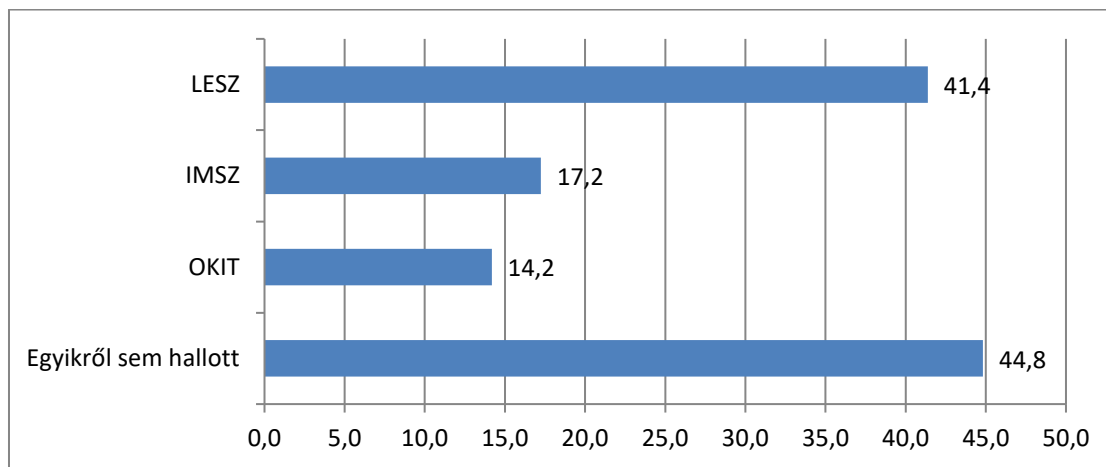
A segítségkérés krízishelyzetben - segélyszolgálatok ismertsége

A kutatásban résztvevő fesztivállátogatók túlnyomó többsége hallott már arról, hogy krízishelyzetben telefonos segélyszolgálatokhoz (83% tud róla) és szociális intézményekhez (szintén 83% hallott róla) is fordulhat. Konkrét szervezetekről azonban jóval kevesebben hallottak, a LESZ, az OKIT és az IMSZ közül mindössze 55%-uknak volt ismerős legalább az egyik szervezet. A LESZ ismertsége a legmagasabb, 41% állította, hogy hallott már róla. A másik két

szervezet ismertsége alacsonyabb, az IMSZ-ről a válaszadók 17%-a, az OKIT-ról pedig 14%-uk hallott már.

A lányok közül többen hallottak már ezekről a segélyszolgálatokról (63%), mint a fiúk közül (45%). Az életkor növekedésével együtt nő az esélye annak, hogy valaki tudomást szerezzen a szervezetekről: míg a 12-18 évesek körében csak 47% az ismertségük, addig a 34 év felettek 65%-a hallott már legalább egyről a három szolgálat közül.

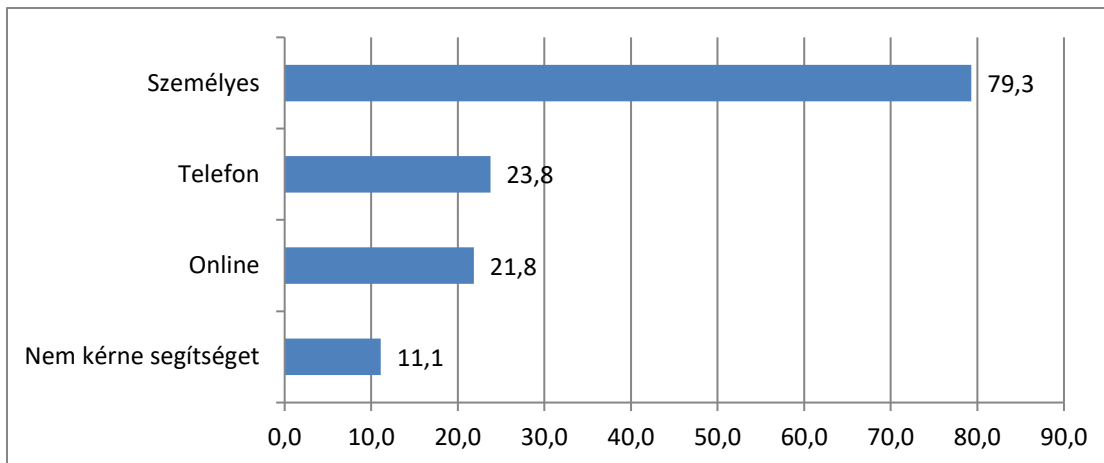
6. ábra Segélyszolgálatok ismertsége a SZIN-re és EFOTT-ra látogató fiatalok körében (N=261, %)



A segítségkérés preferált csatornáit, lehetőségeit

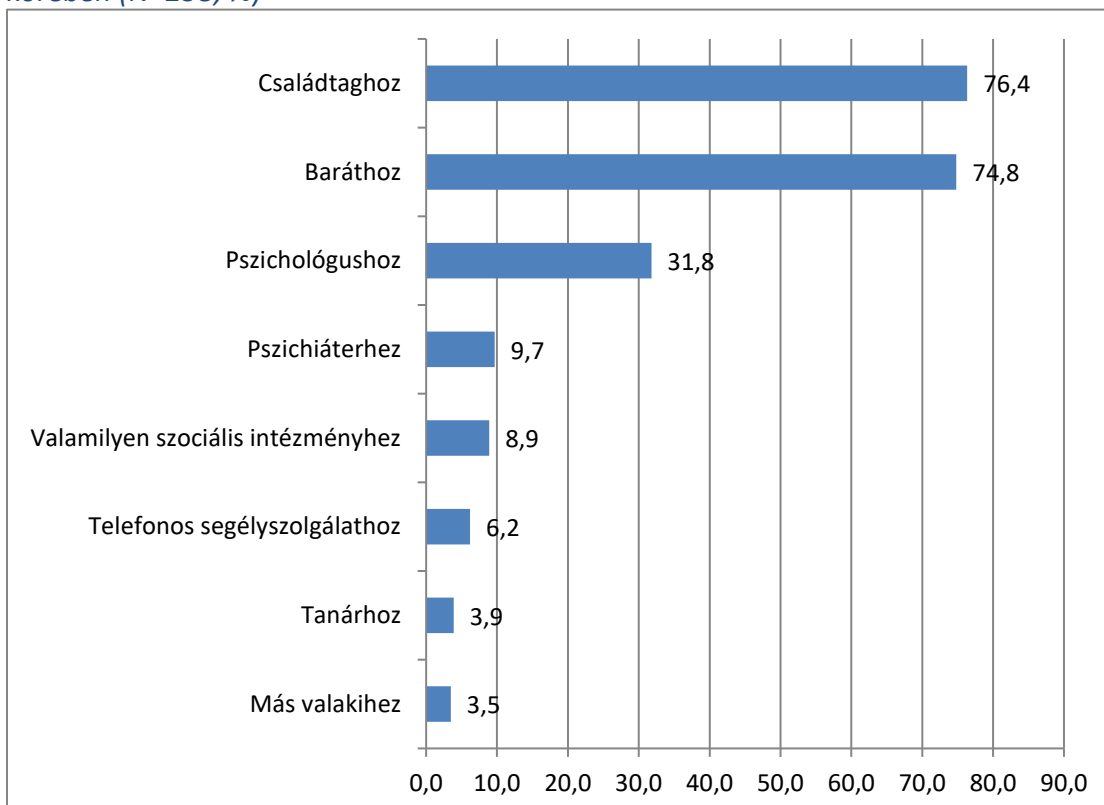
A válaszadók túlnyomó többsége – 79% – a személyes csatornát részesítené előnyben, ha krízishelyzetbe kerülve segítséget kérne. A többi lehetőség kevésbé népszerű, telefonos segítségnyújtást 24% venne igénybe krízis esetén, online segítséghez pedig 22% fordulna. Mindössze 11% azok aránya, akik úgy vélik, hogy egyáltalán nem kérnének segítséget. A személyes segítség némileg vonzóbb a fiúk számára (83%), mint a lányoknak (76%) és a 18-34 évesek körében is preferáltabb (82%) mint a 34 év felettieknél (65%). Telefonos segélyszolgálatokhoz a 34 év felettek (42%) fordulnának szívesebben, az online csatorna pedig a 26 év feletti válaszadók számára vonzóbb (30%).

7. ábra A segítségkérés preferált módjai krízishelyzet esetén a SZIN-re és EFOTT-ra látogató fiatalok körében (N=261, %)



Krízishelyzetben tízből kilenc feszítvállalót kérne informális segítséget (91%), nagy valószínűséggel családtagokhoz (76%), barátokhoz (75%), vagy esetleg tanárukhoz (4%) fordulnának. Szakemberek (pszichológus – 32%, pszichiáter – 10%), telefonos segélyszolgálat (6%), vagy szociális intézmények (9%) segítségét jóval kevesebben kérik, összességében véve tízből csak négyen említették az előbbiekből bármilyen lehetőséget. Az utóbbi – formális – lehetőségeket gyakrabban említették lányok és 34 év feletti válaszadók.

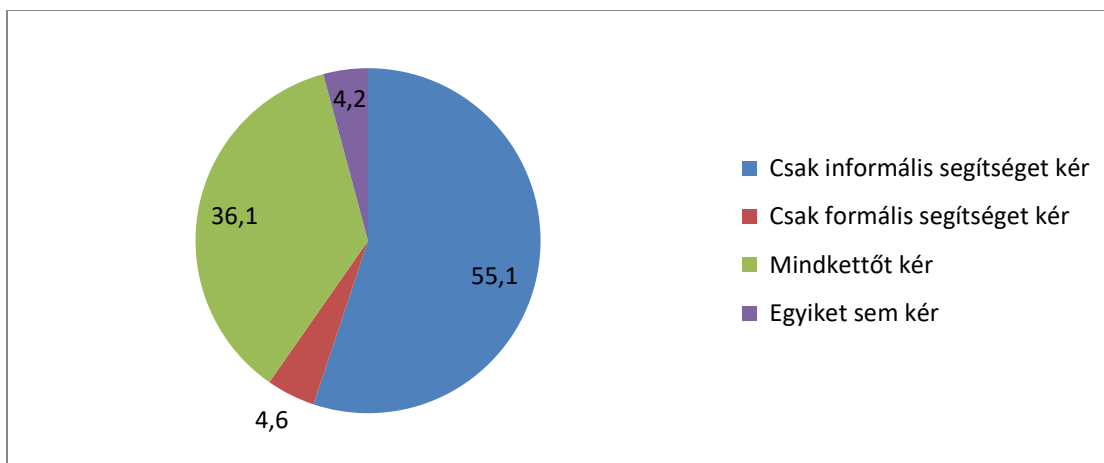
8. ábra „Elsősorban kihez fordulna krízishelyzetben?” a SZIN-re és EFOTT-ra látogató fiatalok körében (N=258, %)



Sokan kizárólag informális – baráti, családi – segítség kérésében gondolkodnak krízishelyzet esetén (55%). A segítségnyújtás formális módjaira – pszichológusokra, pszichiáterekre, telefonos segélyszolgálatokra, szociális intézményekre – jellemzően inkább az informális segítség kiegészítéseként tekintenek (36%), nem pedig annak helyettesítéseként látják ezeket a lehetőségeket (5%).

A fiúk hajlamosabbak kizárólag informális segítséget kérni (64%), míg a lányok nyitottabbak arra, hogy a családi vagy baráti segítség mellett valamilyen formális lehetőséggel is éljenek a krízishelyzet feloldása érdekében (44%). A fiúkhoz hasonlóan a fiatalabb válaszadók is inkább csak informális segítséget kérnének és az életkor növekedésével nő azok aránya, akik kiegészítve a családi/baráti segítséget, valamilyen formális megoldással is élnének.

9. ábra Informális és formális segítség kérése a SZIN-re és EFOTT-ra látogató fiatalok körében (N=258, %)



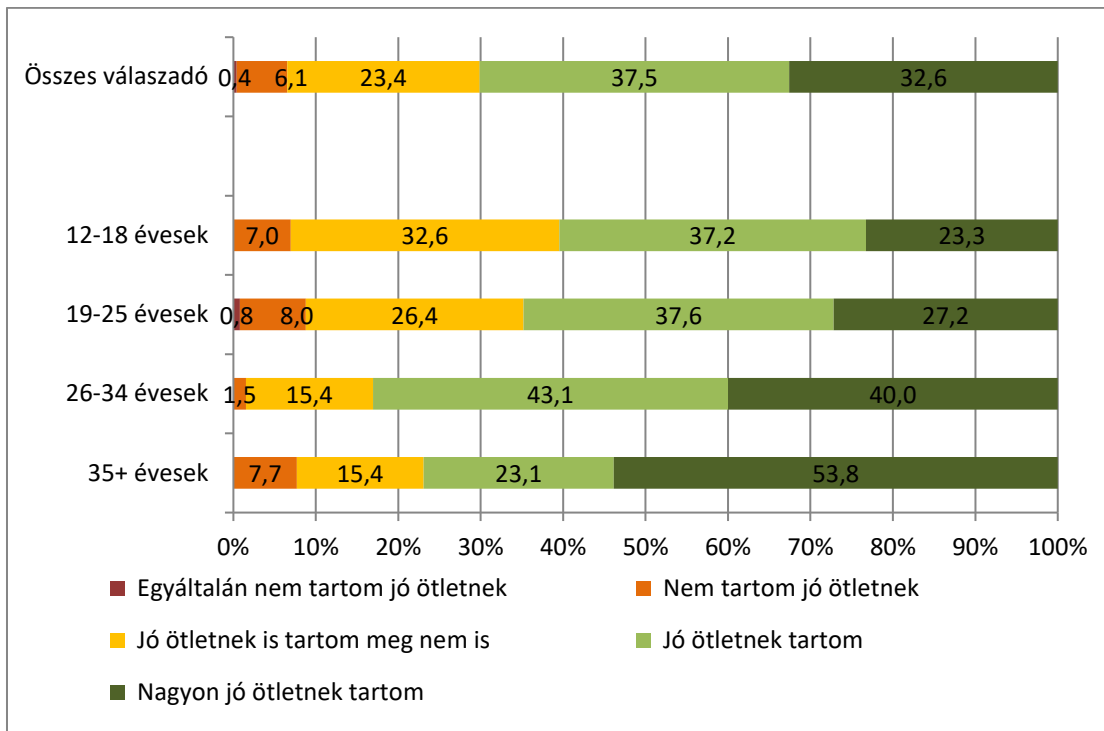
Telefonos segélyszolgálatok megítélése

A kutatásban résztvevő feszítvállalatogatók összességében véve pozitívnak tartják, hogy krízishelyzetben telefonon is segítséget kérhetnek, 70%-uk jó ötletnek tartja ezt a lehetőséget és mindössze 7% fogalmazott meg negatív véleményt ezzel kapcsolatban.

A telefonos segítségnyújtás lehetőségére a 26-34 éves és a 34 év feletti korosztály a legnyitottabb: ötből négy válaszadó jó vagy nagyon jó ötletnek tartja ezt a megoldást.

Ebben a kérdésben jelentős nemi különbség nem tapasztalható.

9. ábra Mit gondolsz arról a lehetőségről, hogy krízis esetén segítséget kérhetsz telefonon?
(N=261, %)



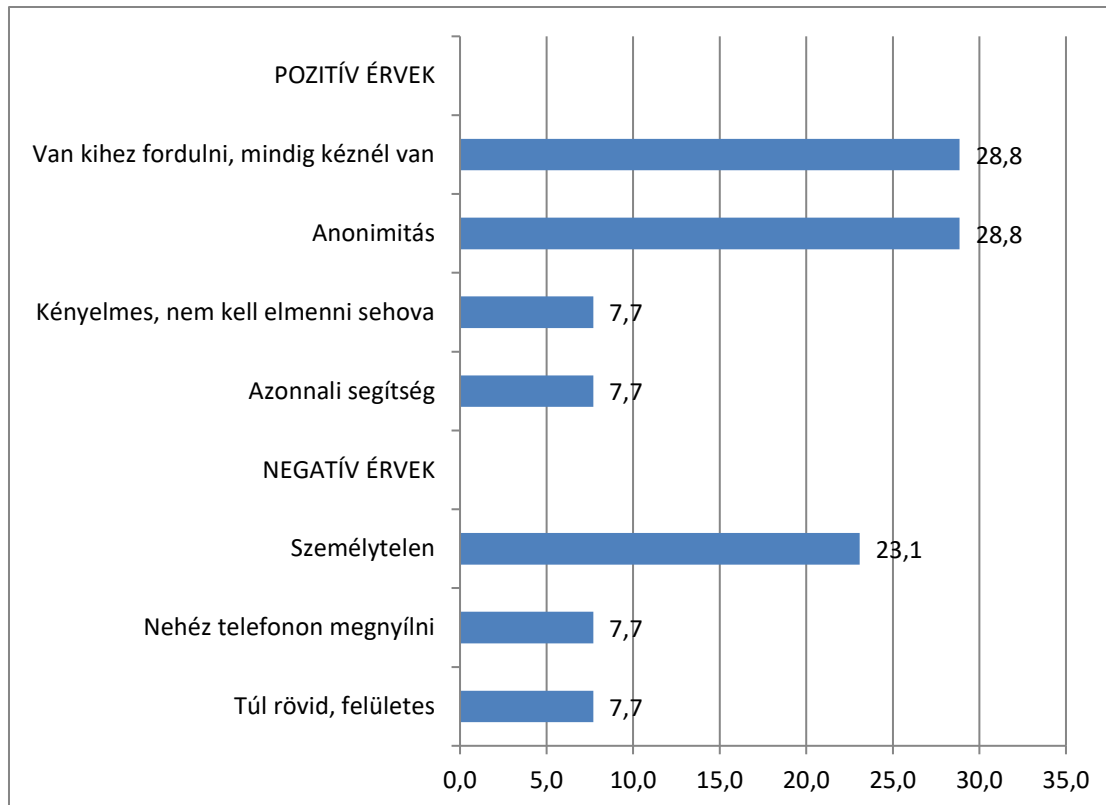
A telefonos segítségnyújtás előnyeit¹ a válaszadók elsősorban abban látják, hogy mindig elérhető segítségforrást jelent, akkor is van hová fordulniuk a rászorulóknak, ha magányosak, nincs kivel megbeszélni a gondjukat. Emellett azt is nagyon fontosnak tartják, hogy nem kell kiadniuk magukat egy idegen előtt, hiszen telefonon, „arc nélkül” könnyebb felvállalni egyes problémákat. Említették azt is, hogy krízishelyzetben sokkal kényelmesebb felemelni a telefont, mint elmenni valahová. További pozitívum, hogy a telefonszolgálat azonnal rendelkezésre áll, nem kell várakozni, időpontot egyeztetni, hanem képes azonnal segíteni.

A telefonos segítségnyújtást kevésbé preferáló válaszadók leggyakoribb érve a személytelenség, úgy vélik, hogy a telefonos csatorna nem alkalmas a mélyebb problémák, a krízishelyzetek kezelésére, a személyes segítséget tartják erre hatékonynak. Felmerült részükről az is, hogy telefonon egyeseknek nehezebb lehet megnyílni egy idegennek, akit nem is látnak. További ellenérvük pedig az volt, hogy egy telefonbeszélgetés során a segítő nem

¹ Nyitott kérdésben volt lehetőségük kifejezni a telefonos segítségnyújtás előnyeit és hátrányait.

tudja elég részletesen, mélyrehatóan megismerni a problémát (pl. az idő, vagy a metakommunikáció korlátai miatt), így nem tud megfelelő segítséget nyújtani.

10. ábra Telefonos segítségnyújtás igénybevétele mellett és ellen szóló érvek (N=52, %)



Összegzés

A kutatásban résztvevő feszítvállalatotok túlnyomó többsége találkozott már krízishelyzettel: tízből nyolc válaszadó környezetében van olyan személy, aki krízisen esett át (leggyakrabban barát/barátnő, vagy közeli családtag) és a kérdésre válaszolóknak fele maga is élt már át krízishelyzetet (a téma érzékenysége miatt itt többeknél is előfordult válassz megtagadás). A fiatalok környezetében krízisen átesett személyeknél legnagyobb arányban párkapcsolati problémák váltották ki a krízishelyzetet, emellett a munkahelyi/tanulási nehézségek és egy fontos személy elvesztése is a gyakori kiváltó okok közé tartoznak. A saját krízis kiváltó okai között szintén a párkapcsolati problémák vezetnek, emellett az életben bekövetkező nagy változás, illetve munkahelyi, tanulási nehézségek is számottevők.

A felmérés résztvevőinek többsége tud róla, hogy krízishelyzetben telefonos segítségnyújtásokhoz és szociális intézményekhez is fordulhat, azonban konkrét szolgáltatásokat

– LESZ, IMSZ, OKIT – már jóval kevesebben ismernek. A válaszadók krízis esetén elsődlegesen személyes és informális – főként baráti vagy családi – segítségben gondolkodnak. A telefonos segélyszolgálatok a többi formális lehetőséggel – pszichológus, pszichiáter, szociális intézmények – egyetemben inkább az informális segítségnyújtás kiegészítőiként jönnek szóba.

A telefonos segélyszolgálatok megítélése összességében pozitív. Legfőbb erősségei, hogy mindig, mindenki számára elérhető, illetve az anonimitás, ami könnyebbé teszi a probléma felvállalását. Korlátot jelent az, hogy a legtöbb válaszadó elsősorban a személyes segítséget preferálja egy krízishelyzetben, viszont hiánypótló azok számára, akiknek erre nincs lehetőségük.

Kérdőív

Helló, néhány kérdést szeretnék feltenni a krízisekkel kapcsolatban. Nem lesz hosszú, kb. 5-10 percet vesz igénybe.

1. Nemed?

- a. Fiú
- b. Lány

2. Melyik évben születted?

3. Szerinted az alábbiak közül mi jellemzi azt az embert, aki krízisben van. Kérlek, egy olyan 1-től 5-ig terjedő skálán jelezd a választ, ahol az "1" jelentése az "egyáltalán nem jellemző", "5" jelentése a "nagyon jellemző". Karikázd be azt a válaszlehetőséget, amelyikkel egyetértesz!

	egyáltalán nem jellemző				nagyon jellemző
A gondolatai csak az esemény körül forognak, folyamatosan egy dolgon tépelődik	1	2	3	4	5
Romlik a teljesítménye a munkában vagy tanulásban	1	2	3	4	5
Levert, reménytelen, szorong	1	2	3	4	5
Viselkedése érthetetlenül megváltozik, többször indulatos, durva, esetleg felelőtlen, meggondolatlan	1	2	3	4	5
Túlzott alkohol-, és/vagy drogfogyasztás jellemzi	1	2	3	4	5

A kérdőív további részében krízis alatt ezt értjük:

Az egyén kénytelen a lélektani egyensúlyát veszélyeztető körülményekkel szembenézni, a probléma mindennél fontosabbá válik számára, azonban a fennálló helyzetet szokásos problémamegoldó eszközeivel sem megoldani, sem elkerülni nem tudja.

4. Ismersz olyanokat a közvetlen környezetben, akik már voltak krízisben az életük során? (TÖBB VÁLASZT IS JELÖLHETSZ!)

- a. Igen, barátom/barátnőm
- b. Igen, pasim/csajom
- c. Igen, közeli családtagom
- d. Igen, távolabbi családtagom
- e. Igen, osztály/iskolatársam, csoport/évfolyamtársam
- f. Más valaki, éspedig:.....
- g. Nem ismerek ilyen személyt

5. Náluk jellemzően mi váltotta ki ezt a krízishelyzetet? (TÖBB VÁLASZT IS JELÖLHETSZ!)

- a. Párkapcsolati problémák

- b. Munkahelyi, tanulási nehézségek
- c. Súlyos betegség
- d. Egy számodra fontos személy elvesztése
- e. Valamilyen nagy, az életedben bekövetkező változás
- f. Egyéb:.....
- g. Nem tudom a konkrét okát
- h. Nem szeretnék válaszolni erre a kérdésre

6. Hallottál-e már arról, hogy krízis esetén ...

...telefonos lelkisegélyhez is fordulhatsz? igen nem

...valamilyen szociális intézményhez (pl. Családsegítő) fordulhatsz? igen nem

7. Ha krízishelyzetben lennél, milyen módon kérnél segítséget? (TÖBB VÁLASZT IS JELÖLHETSZ!)

- a. Online
- b. Telefonon
- c. Személyesen
- d. Nem kérnék segítséget

8. Te elsősorban kihez fordulnál krízis esetén segítségért? (TÖBB VÁLASZT IS JELÖLHETSZ!)

- a. Baráthoz
- b. Családtaghoz
- c. Tanárhoz
- d. Pszichológushoz
- e. Pszichiáterhez
- f. Telefonos segélyszolgálathoz
- g. Valamilyen szociális intézményhez pl. Családsegítő
- h. Más valakihez:.....
- i. Nem kérnék segítséget

9. Mit gondolsz arról a lehetőségről, hogy krízis esetén segítséget kérhetsz telefonon? (EGY VÁLASZLEHETŐSÉGET JELÖLJ!)

- a. Nagyon jó ötletnek tartom
- b. Jó ötletnek tartom
- c. Jó ötletnek is tartom, meg nem is
- d. Nem tartom jó ötletnek
- e. Egyáltalán nem tartom jó ötletnek

Ha szeretnéd, akkor válaszd az alábbiakban indokolható röviden:.....

.....

10. Hallottál már az alábbi segélyszolgálatok közül valamelyikről? (TÖBB VÁLASZT IS MEGJELÖLHETSZ!)

- a. LESZ - Lelkisegély Telefonszolgálat
- b. IMSZ - Ifjúsági Mentálhigiénés Szolgálat
- c. OKIT - Országos Kríziskezelő És Információs Telefonszolgálat
- d. Nem hallottam egyikről sem

11. Voltál-e már krízisben az életed során?

- a. Igen
- b. Nem
- c. Nem szeretnék válaszolni erre a kérdésre

12. Ha voltál már krízisben, akkor mi váltotta ki ezt a krízishelyzetet? (TÖBB VÁLASZT IS JELÖLHETSZ)

- a. Párkapcsolati problémák
- b. Munkahelyi, tanulási nehézségek
- c. Súlyos betegség
- d. Egy számodra fontos személy elvesztése
- e. Valamilyen nagy, az életedben bekövetkező változás
- f. Nem tudom a konkrét okát
- g. Egyéb:.....
- h. Nem szeretnék válaszolni erre a kérdésre

Köszönjük a válaszokat, további jó mulatást!